

“Əsrin müqaviləsi”-30

“Qərbi Çıraq” Xəzərin yeraltı xəzinəsinin qapısıdır

Ötən müddətdə bu platformadan 30 milyon tona yaxın neft çıxarılıb

Xəzərin Azərbaycan sektorunda yerləşən “Azəri-Çıraq-Günəşli” (AÇG) yataqlar blokunun işlənməyə daxil edilməsini tamamlamaq məqsədilə inşa olunmuş 5 hasilat və 1 texniki təchizat platformasının istismara verilməsi ilə ölkəmizdə neft istehsalı sürətlə artmağa başladı. Artıq 2010-cu ildə hasilatın səviyyəsi 50 milyon tonu ötüb keçmişdi ki, bu da Azərbaycanın neft sənayesi üçün rekord göstərici idi.

AZFEN” alyansının Bibiheybətdəki tikinti-quraşdırma sahəsində inşa olunub. Onu da qeyd etmək ki, platformanın dayaq bloku və üst modulları SOCAR-a məxsus STB-1 daşıma barjı vasitəsilə tam təhlükəsiz şəkildə dənizə çatdırılıb. Bununla yanaşı, layihə çərçivəsində sualtı boru kəmərləri çəkilib, “Dədə Qorqud” üzən yarımalmalı qurğusu vasitəsilə ərazidə qabaqlayıcı quyular qazılıb.

“Əsrin müqaviləsi” çərçivəsində əldə edilmiş zəngin təcrübəyə əsaslanan “Çıraq” neft layihəsi üzrə bütün tikinti-quraşdırma işləri, qurğu və avadanlıqların inşası tamamilə ölkə daxilində həyata keçirilib. Həmin işlərə, ümumilikdə, 3500 nəfər işçi cəlb olunub. Subpodratçı və təchizatçı mütəxəssislərin də daxil olduğu işçi qüvvəsinin 96 faizini isə yerli vətəndaşlar təşkil edib.

Dənizin 170 metr dərinliyində, mövcud “Çıraq” və “Dərinsulu Günəşli” platformaları arasında quraşdırılmış yeni platformanın layihə gücü gündəlik 183 min barel neft təşkil edir. Platforma, həmçinin gündəlik 285 milyon kubmetr qaz ixrac etmək gücündədir.

“Qərbi Çıraq” platformasından hasilat 2014-cü il yanvarın 28-də öncəqazma quyularından biri olan “J05” quyusunun istismara daxil edilməsi ilə başlayıb. Xam neft əvvəlcə platformada quraşdırılmış texnoloji qurğulardan keçərək yeni yataqda xilə boru kəməri vasitəsilə mövcud 30 düymlik sualtı ixrac boru kəmərinə ötürülüb. Daha sonra isə həmin kəmərlə Səngəçal terminalına ixrac edilib. Platformadan digər öncəqazma quyuları işə düşdükcə hasilat da artmağa başlayıb.

Sözügədən platformada maksimal illik neft hasilatı isə 2016-cı ildə qeydə alınıb. Həmin il buradan 6 milyon ton neft çıxarılıb. Platformada gündəlik orta hasilatın həcmi 120 min barel təşkil edib. Bütövlükdə isə hasilat başlayandan indiyədək “Qərbi Çıraq” platformasında, təqribən, 28,8 milyon ton neft hasilatı olub. Bununla belə, “Azəri-Çıraq-Günəşli” yataqlar blokunda ehtiyatların azalması “Qərbi Çıraq” platformasına da təsirsiz ötürməyib. 2024-cü ilin birinci yarısının yekunlarına görə, burada gündəlik orta hasilatın səviyyəsi 29 min barel təşkil edib.

Bununla belə, 1997-ci ilin payızında istifadəyə verilmiş “Çıraq” yatağının geniş bir ərazinin əhatə etməsi, eləcə də zəngin neft ehtiyatları burada daha bir hasilat platformasının inşasına zərurət yaradıb. Beləliklə, 2010-cu il martın 9-da AÇG-nin işlənməsi üzrə Rəhbər Komitənin qərarı ilə “Çıraq” adlandırılan yeni neft layihəsi həyata vəziqə qazanıb. Ümumi dəyəri 6 milyard dollar olan bu layihə mövcud “Dərinsulu Günəşli” və “Çıraq” platformaları arasında yeni bir dəniz qurğusu quraşdırmaqla əvvəlki illərdə yaradılmış infrastrukturda müşahidə edilən boşluğu aradan qaldırmaq məqsədi daşıyır.

Yeri gəlmişkən, “Çıraq” neft layihəsi BP və tərəfdaşlarına Azərbaycanın yerli ehtiyatlarından istifadəni optimallaşdırmaq öhdəliyini yerinə yetirmək üçün daha bir imkan yaradıb. Belə ki, layihə çərçivəsində inşa olunmuş “Qərbi Çıraq” platformasının dayaq blokunun, üst modullarının inşasında, eləcə də sualtı boru kəmərlərinin çəkilməsində Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) birgə müəssisələrindən, gəmilərindən, tikinti-quraşdırma meydançalarından və digər zəruru infrastrukturundan istifadə olunub. Bu zaman yerli subpodratçıların imkanlarından maksimum istifadə edilib ki, bunun da nəticəsində layihə üzrə ümumi vəsaitin 30 faizindən çox hissəsi ölkə daxilində xərclənib. Eyni zamanda, layihənin icrası dövründə 20 milyon adam-ış saati sərf olunub ki, bu zaman da heç bir istehsalat qəzası qeydə alınmayıb.

Layihə çərçivəsində nəzərdə tutulmuş tikinti-quraşdırma işlərinin mühüm detallarından sayılan “Qərbi Çıraq” platformasının dayaq bloku Heydər Əliyev adına Bakı Dərin Özüllər Zavodunda inşa olunub. “Bos Şelf” şirkətinin podratçısı olduğu dayaq bloku Xəzər dənizində indiyədək quraşdırılmış bu tip ən ağır qurğudur. Onun ümumi çəkisi 18 min 200 ton, hündürlüyü isə, təqribən, 185 metrdir. Qurğunun ümumi çəkisi 6700 ton olan 13 payası (üstəgəl bir ehtiyat payası), 7 dik borusu, 8 “J” şəkilli və 10 qoruyucu borusu var. Dayaq blokunun tikintisinə 2 min nəfər cəlb olunub.

“Çıraq” neft layihəsinə digər əsas qurğularından sayılan hasilat platformasının üst modulları isə “AMEK-TEKFEN-

Bununla belə, 1997-ci ilin payızında istifadəyə verilmiş “Çıraq” yatağının geniş bir ərazinin əhatə etməsi, eləcə də zəngin neft ehtiyatları burada daha bir hasilat platformasının inşasına zərurət yaradıb. Beləliklə, 2010-cu il martın 9-da AÇG-nin işlənməsi üzrə Rəhbər Komitənin qərarı ilə “Çıraq” adlandırılan yeni neft layihəsi həyata vəziqə qazanıb. Ümumi dəyəri 6 milyard dollar olan bu layihə mövcud “Dərinsulu Günəşli” və “Çıraq” platformaları arasında yeni bir dəniz qurğusu quraşdırmaqla əvvəlki illərdə yaradılmış infrastrukturda müşahidə edilən boşluğu aradan qaldırmaq məqsədi daşıyır.

Yeri gəlmişkən, “Çıraq” neft layihəsi BP və tərəfdaşlarına Azərbaycanın yerli ehtiyatlarından istifadəni optimallaşdırmaq öhdəliyini yerinə yetirmək üçün daha bir imkan yaradıb. Belə ki, layihə çərçivəsində inşa olunmuş “Qərbi Çıraq” platformasının dayaq blokunun, üst modullarının inşasında, eləcə də sualtı boru kəmərlərinin çəkilməsində Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) birgə müəssisələrindən, gəmilərindən, tikinti-quraşdırma meydançalarından və digər